

Розпутенко І.В.,

доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри економічної політики НАДУ

Москаленко С.О.,

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри економічної політики НАДУ

Пріоритетні напрями розвитку гуманітарної сфери в Україні в контексті політичного процесу

У статті розглянуто ключові напрями розвитку гуманітарної сфери України в контексті політичного процесу. Окреслено сутність гуманітарного розвитку в політичному, економічному, соціальному та культурному вимірах, визначено основні принципи та національні пріоритети гуманітарного розвитку України в сучасних умовах.

Ключові слова: гуманітарна сфера, гуманітарний розвиток, державне управління, національні пріоритети, політичний процес.

Розпутенко И.В., Москаленко С.А. Приоритетные направления развития гуманитарной сферы в Украине в контексте политического процесса

В статье рассматриваются основные направления развития гуманитарной сферы Украины в контексте политического процесса. Определены суть гуманитарного развития в политическом, экономическом, социальном и культурном измерениях, основные принципы и национальные приоритеты развития Украины в современных условиях.

Ключевые слова: гуманитарная сфера, гуманитарное развитие, государственное управление, национальные приоритеты, политический процесс.

Rozputenko I.V., Moskalenko S.O. Priorities for humanitarian sphere in Ukraine in the context of the political process

The article considers the key areas of humanitarian sphere Ukraine in the context of the political process. Outlines the nature of human development in the political, economic, social and cultural dimensions, the basic principles and priorities of the national human development in today's Ukraine.

Key words: humanitarian sphere, human development, public administration, national priorities, the political process.

Постановка проблеми. Здобувши незалежність, український народ заклав передумови побудови сучасної суверенної держави, що має здійснювати економічну, соціальну і гуманітарну політику в інтересах своїх громадян. Проте успадкована з минулого системна криза, повільність процесів європейської та євроатлантичної інтеграції негативно вплинули на відтворення і розвиток її людського потенціалу.

У європейському світогляді інтелект, освіта, професійний досвід, соціальна мобільність беззаперечно визнаються головною складовою національного багатства та основним ресурсом соціально-економічного розвитку. Останніми десятиріччями до цих традиційних індикаторів конкурентоспроможності додалась здатність до креативності та інновацій у професійній діяльності і соціальному житті, запорукою якої є високий творчий потенціал суспільства. Виходячи зі свого європейського вибору Україна започатковує процес змін, поділяючи основні ідеї і принципи Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і Європейської соціальної хартії, покладаючи в основу свого подальшого розвитку інтереси людини, її прагнення жити і творити в гармонії зі своїми цінностями, із суспільством і природою. Спираючись на цей підхід, Україні необхідно суттєво змінити бачення ролі людини в політичному, економічному і соціальному житті країни. Українській

державі необхідна цілісна політика гуманітарного розвитку, адекватна модернізаційним викликам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретична та практична актуальність окресленої тематики зумовлює посилення до неї уваги наукового співтовариства. Так, проблеми прогнозування гуманітарної стратегії України досліджував В.Дзоз [1], сутність державного управління в гуманітарній сфері – О.Дніпров [2], стан та тенденції розвитку державного управління в гуманітарній сфері України на регіональному рівні – С.Кіндзерський [3]. Питання управління гуманітарним розвитком є предметом наукового інтересу фахівців кафедри соціальної і гуманітарної політики Національної академії державного управління при Президентові України В.Трощинського, П.Ситника, В.Скуратівського, В.Карлової та інших дослідників [4].

Часом також ЗМІ дають повідомлення про те, що триває робота над кінцевою редакцією Стратегії гуманітарного розвитку України [5]. Щоправда, інформація, яка міститься в цих нечисленних повідомленнях, є надто скупою і невідповідною суспільній значущості проблеми.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Осмислення досягнень державно-управлінської науки та суміжних галузей знань, аналіз сучасних тенденцій у глобальному масштабі та на вітчизняних теренах дають авторам підставу запропонувати власне бачення ключових напрямів розвитку гуманітарної сфери в Україні. Тим більше, що складні й неоднозначні процеси сьогодення вимагають розгляду цієї теми в контексті політичного процесу.

З огляду на зазначене, завданнями статті є:

- окреслити сутність гуманітарного розвитку в політичному, економічному, соціальному та культурному вимірах;
- визначити основні принципи та національні пріоритети гуманітарного розвитку України в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Гуманітарний розвиток – це модель розвитку, що зорієнтована на максимальне розкриття потенціалу кожної людини і соціуму в цілому, створення гідних умов для реалізації всіх інтелектуальних, культурних, творчих можливостей людини і нації.

У політичному вимірі перехід до гуманітарного розвитку передбачає досягнення найвищих ступенів свободи особистості й водночас її готовність брати відповідальність за себе, свою родину, місцеву громаду і країну.

В економічному вимірі гуманітарний розвиток означає постійне зростання частки інтелектуального продукту в національному продукті, утвердження інноваційності як домінуючої моделі економічної поведінки. Маючи “національний продукт”, Україна не має національної економіки; є економіка окремих кланових структур. При цьому:

- прив’язка підприємств важкої індустрії, хімії і нафтохімії до енергоресурсів створила прецедент культивування неукраїнської економічної політики;
- зростання цін на енергоносії, і особливо на газ, поставило на порядок денний багато проблем: геополітичного, гео економічного, технічного, технологічного, ідеологічного та іншого характеру, які потребують якщо не розв’язання, то принаймні відповідей: наскільки вигідна така структура економіки Україні;
- ринкові принципи функціонування економіки спрацьовують односторонньо, коли мова заходить про підняття цін на енергоносії. Нагадаємо, що й відпуск складових компонентів для виробництва металургійної, хімічної, нафтохімічної, як і

м'ясо-молочної продукції, мають здійснюватися за ринковими цінами, не забуваючи й про такі складові, як вода та повітря, а також цілий комплекс природоохоронних, екологічних заходів.

У соціальному вимірі гуманітарний розвиток означає створення для людини як головного національного ресурсу умов реалізації всіх її можливостей. Виходячи з такого підходу має формуватися політика можливостей в освіті, професійній реалізації, адресність охорони здоров'я і соціального захисту. На жаль, попри гучні заяви і декларації, Україна не є соціально орієнтованою державою, оскільки остання обслуговує та й представляє кланово-політичні угруповання крупного бізнесу, нехтуючи інтересами малого і середнього підприємництва. Соціально-політичні процеси, якими опікується держава, призвели до розшарування суспільства на багатих і дуже багатих, з одного боку, і бідних та дуже бідних, з другого. Відсутність конкурентоспроможного внутрішнього ринку спровокувала занепад ринку праці, падіння зарплати, стипендій і пенсій, а відтак, розширилася і поглибилася тенденція до утвердження "тіньового" сектору, корупції, організованої злочинності. Натомість, у Конституції України (ст. 3) зазначено: "Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави" [6].

У культурному вимірі гуманітарний розвиток означає: забезпечення розвитку творчих здібностей людини; актуалізацію історико-культурної спадщини; забезпечення широкого доступу до надбань культури; збереження культурного різноманіття.

Провідним напрямом гуманітарного розвитку України є цілеспрямоване формування нової якості життя громадян. Ця нова якість полягає у створенні умов для належної реалізації можливостей та здібностей кожного члена суспільства шляхом забезпечення можливостей для продуктивної зайнятості та одержання доходу, який відповідає значущості цієї праці для суспільства і спроможний гарантувати йому гідний рівень життя та задоволення фізичних і духовних потреб. Основним механізмом забезпечення довгострокової самодостатності й конкурентоспроможності України в глобалізованому світі має стати формування нової якості життя людини на основі якісного розвитку людського потенціалу нації, що зумовлює необхідність збільшення інвестування в людський капітал, розвиток соціальної інфраструктури та підвищення якості життя найчисельніших (а не лише найбідніших) прошарків населення як підґрунтя для формування середнього класу – основи стабільності суспільства. Практична реалізація такого принципу перетворює соціальну політику на один із провідних чинників гуманітарного розвитку, робить її дієвою складовою стратегії досягнення національної солідарності.

Підвищення якості життя має досягатися вжиттям комплексу економічних, соціальних та соціокультурних заходів. Основні напрями державної політики щодо формування нової якості життя передбачають:

- розвиток системи охорони здоров'я та впровадження пріоритетів здорового способу життя, всебічний розвиток та підтримку спорту;
- гармонізацію людського і природного середовища;
- заохочення народжуваності, підтримку та розвиток сім'ї;
- розвиток доступної та безперервної освіти;
- створення умов для гідної результативної праці;

- підвищення добробуту населення через упровадження високих соціальних стандартів життя;
- забезпечення надання належних послуг соціальної сфери на основі її якісного удосконалення.

Важливою складовою основних функцій державного управління є належне функціонування та розвиток освіти, науки і культури, завдяки яким реалізується конституційне право кожного громадянина на здобуття певного рівня освіти і залучення до культурних надбань. У зв'язку з формуванням основних засад постіндустріального суспільства, гуманізацією суспільного життя всебічний розвиток гуманітарної сфери, примноження наукового та інтелектуального потенціалу суспільства належать до найвищих національних пріоритетів усіх високорозвинених країн світу. Зрозуміло, що й Україна має враховувати зазначені тенденції з метою підвищення духовно-інтелектуального потенціалу суспільства.

Завдання держави в галузі освіти полягає в тому, щоб забезпечити доступність дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам; недопущення зниження загального рівня освіченості громадян. При цьому участь держави не повинна мати тотального характеру, а має бути орієнтованою на гарантування державних стандартів освіти, перевищення яких – особиста справа кожного індивідуума. У процесі здійснення освітньої політики слід забезпечити молодим людям рівні можливості в отриманні якісної освіти, у тому числі вищої, незалежно від доходів і матеріального стану.

Сьогодні перед органами виконавчої влади стоїть завдання перебудови системи освіти відповідно до потреб суверенної Української держави, демократичної політичної системи, ринкової економіки. Реформування потребують усі ланки системи освіти. Уряд та Міністерство освіти і науки України вже мали б на основі принципу україноцентризму завершити створення інституційних та організаційних умов для переходу від монопольно-державної до державно-громадської системи управління освітою.

Важливим відправним моментом реформування системи освіти стала державна національна програма “Освіта” (Україна XXI століття), яка однією із стратегічних цілей передбачає “виведення освіти України на рівень розвинених країн світу шляхом докорінного реформування її концептуальних структурних, організаційних елементів, подолання монопольного становища держави в освітній сфері через створення на рівноправній основі недержавних навчальних закладів” [7, с. 2]. При цьому слід пам'ятати, що всі навчальні заклади, незалежно від форм власності, відповідальні перед державою за свій кінцевий продукт.

Органи виконавчої влади сьогодні мають переорієнтуватися на виконання нових функцій у цій сфері. Йдеться про всебічну підтримку новаторських педагогічних та андрагогічних ініціатив, достатнє фінансування, що забезпечить належний рівень безперервної освіти.

Як відомо, освіта – суттєвий засіб підвищення ефективності економіки. В Україні нині продовжує спостерігатися односторонній зв'язок: усе має працювати на економіку як кінцеву мету.

Світовий досвід переконливо свідчить, що економічне зростання сьогодні ґрунтується на використанні новітніх знань та високих технологій. Конкурендо-

спроможність держави визначається, зокрема, наукоємністю її продукції. Стан науки є одним із показників забезпечення національної безпеки держави. З переходом розвинених країн до етапу постіндустріального суспільства Україні необхідно адекватно усвідомити роль науки в системі освіти, докорінно змінити механізм взаємовідносин між наукою, державою і ринком. Науково-технічна сфера має отримати значну підтримку держави. Першочергова державна підтримка має надаватися фундаментальній науці як основі створення власних високих технологій, важливому фактору підвищення рівня загальної освіти та підготовки кваліфікованих кадрів. У нашій країні питання формування та реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки врегульовані Законом України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки». Проблема полягає у його повноцінній реалізації.

На наше глибоке переконання, саме держава має стати основним інвестором, промоутером і фінансистом національної науково-інформаційної галузі. Вкладення в ці сфери стають не затратними статтями бюджету, а інвестиціями, які за короткий період перетворюють науково-інноваційний комплекс на найприбутковішу галузь економіки, що даватиме основні надходження до бюджету, а відтак мають збільшитися обсяги фінансування об'єктів гуманітарної сфери включно з освітою, культурою тощо.

Діяльність Кабінету Міністрів України в науково-технічній та інноваційній сферах спрямовується на забезпечення економічного зростання держави шляхом пріоритетного фінансування науково-технічних програм і проєктів, метою яких є вихід вітчизняної продукції на світовий ринок. До таких належать підприємства та організації ракетно-космічної галузі, літакобудування, виробництва сучасних видів озброєння, військової техніки, частково суднобудування, галузі інформатизації, що вже довели власну конкурентоспроможність.

Процес розвитку науки відбувається у формі фінансування державою науково-дослідних і конструкторських розробок, підготовки наукових кадрів, будівництва і утримання наукових лабораторій, науково-дослідних центрів, формування державної інтелектуальної власності (у вигляді патентів, ліцензій) тощо. Відповідно до ст. 54 Конституції України держава сприяє розвитку науки, установленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством [6].

Державним органом виконавчої влади, що координує діяльність у цій сфері, є Міністерство освіти і науки України. Його завданням є досягнення якісно вищого рівня державного управління у сфері наукової, науково-технічної діяльності, інтелектуальної власності, адже держава покликана сприяти створенню та цивілізованому використанню інтелектуального продукту, становленню і подальшому розвитку ринку інтелектуальної власності в нашій країні.

Особливе місце серед державних інтересів будь-якої країни посідають питання належного функціонування та розвитку національної культури, завдяки якій реалізується конституційне право кожного громадянина на залучення до культурних надбань.

Українська держава гарантує громадянам свободу творчості (ст. 54 Конституції України), не допускає втручання у творчий процес та цензуру у сфері творчої діяльності, забезпечує збереження об'єктів культурної спадщини, вживає заходів для повернення в Україну національних культурних цінностей, що перебувають за її межами [6].

З метою забезпечення цих гарантій закон установлює певні права та обов'язки громадян у сфері культури. Важливою тут є необхідність гарантувати права людини

на культурний розвиток, доступ до цінностей мистецтва та літератури, відповідний рівень і якість культурних послуг. Гарантії доступу пов'язані, насамперед, із забезпеченістю людей певним обсягом культурних пропозицій шляхом збереження, розвитку та активного використання культурної спадщини, розвитку інфраструктури, упровадження досягнень науково-технічного прогресу [8, с. 101].

Центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику в галузі культури шляхом здійснення керівництва цією сферою управління, а також відповідає за її розвиток, є Міністерство культури України.

За допомогою відповідної законодавчої бази (Основи законодавства України про культуру, закони про музеї та музейну справу, про бібліотеки та бібліотечну справу, про кінематографію, про охорону культурної спадщини тощо) держава здійснює управління у сфері духовної культури, визначаючи при цьому певні пріоритети напрямів управління культурою, зокрема того, що має бути першочерговим об'єктом цього управління, його основним завданням, на що слід спрямовувати основні зусилля та державні кошти.

Зміни в політичному, соціально-економічному житті держави, складні суперечливі суспільні процеси позначилися на сучасному стані української культури, яка останніми роками переживає значні проблеми і труднощі. З одного боку, ці негативні тенденції зумовлені неухвагою владних структур до реальних проблем галузі, недосконалістю законодавчої та нормативної бази, залишковим принципом фінансування. З другого – гальмуванням процесів структурного реформування галузі, яка потребує кардинальних змін в упорядкуванні установ і закладів культури, прискоренні інноваційних процесів, модернізації форм і змісту культурно-дозвілєвої діяльності, упровадженні сучасних моделей і форм роботи, новітніх технологій.

Нинішня ситуація в духовній сфері вимагає вжиття рішучих та невідкладних заходів. Найперше, необхідно визначитися з найбільш оптимальною моделлю функціонування національної культури. Сьогодні на зміну колишній командно-адміністративній концепції державного “управління культурою” як суспільним процесом і державного володіння нею має прийти концепція “підтримки культури”, визнана всіма сучасними розвиненими демократичними державами, у яких існують різні, але достатньо відлагоджені системи регуляції культурної діяльності. Виокремимо серед них три основні: теоретичне та інформаційне забезпечення культури; розробка культурної політики; підтримка позитивних культурних тенденцій [9, с. 100]. Ідеться не про відмову держави від участі у розвитку культури, а про необхідність зміни спрощених підходів. Перехід від “управління” до “підтримки” культури означає створення умов максимальної свободи діяльності для культурно-мистецьких інституцій усіх форм власності з огляду на забезпечення державної та недержавної підтримки вартісних культурно-мистецьких явищ і утримання найзначніших для національної культури закладів [10, с. 34].

Потребує вдосконалення також структура державного управління в умовах ринку. Ідеться про зменшення адміністративного впливу держави в культурній сфері, зокрема, шляхом зміни державними культурними організаціями організаційно-правових форм і форм власності.

У сучасних соціально-економічних реаліях реформування галузі, коли напрацьовується новий тип взаємовідносин держави з організаціями культури, складною проблемою залишається формування принципово нової правової бази для культури, мистецтва, суміжних сфер суспільного життя, що відповідає б сучасним світовим стандартам і враховувала українську специфіку.

В умовах дефіциту бюджету Україні слід якомога швидше впроваджувати випробовану в цивілізованому світі схему підтримки культури, докорінно змінити підходи до її фінансування. Так, класична структура громадянського суспільства передбачає функціонування трьох складових: політичного сектору, бізнес-сектору і так званого “третього сектору” громадських організацій, творчих спілок, мистецьких асоціацій, фондаций, ініціативних об’єднань (недержавних, неприбуткових структур).

Саме регулюючи останній, держави створюють механізм підтримки тих організацій, діяльність яких є корисною для суспільства і не скерована на отримання комерційного прибутку (культура, освіта, соціальна допомога, благодійні фонди тощо). У країнах з розвиненою демократією саме громадські об’єднання справляють суттєвий вплив на державні рішення, що сприяє ефективному функціонуванню громадянського суспільства. Тому розвиток “третього сектору” в культурі – незалежних культурно-мистецьких організацій, які забезпечуватимуть розвиток культури через різноманітність творчих, господарських, адміністративно-правових форм її існування, – є запорукою становлення громадянського суспільства в Україні, утвердження її демократичної європейської перспективи. На жаль, недосконалість законодавчої бази, яка б становила правову основу діяльності у цій сфері, стримує становлення недержавних, неприбуткових організацій культури, створення дієвих механізмів залучення недержавних, небюджетних коштів для розвитку культури.

В умовах реформування місцеві органи виконавчої влади і місцевого самоврядування мусять брати на себе більшу відповідальність за розвиток базової мережі організацій культури, у тому числі й за її фінансування. Виникла гостра необхідність чіткого розмежування базової мережі організацій культури за відповідними адміністративно-територіальними рівнями та самоврядними одиницями, починаючи з центру і закінчуючи територіальними громадами. Слід остаточно визначитися, скільки і яких закладів має функціонувати на цих територіях, хто є їх власником та які джерела їх утримання. При цьому держава має здійснювати фінансову підтримку місцевого самоврядування з метою забезпечення надання державних соціальних гарантій у сфері обслуговування закладами культури на основі нормативів витрат (фінансування) [11]. Лише так можна якісно надавати культурні послуги населенню та задовольняти їх культурні потреби.

Поряд з державними структурами та органами місцевого самоврядування має зрости роль творчих спілок, культурно-мистецьких об’єднань, професійних гільдій, виконавських колективів, національно-культурних товариств, благодійних фондаций тощо.

Отже, на сучасному етапі державного будівництва діяльність органів виконавчої влади у зазначеній сфері має бути спрямована на піднесення ролі культури в державотворчих процесах, консолідації українського народу, становленні громадянського суспільства з високими гуманістичними цінностями, утвердженні національної самосвідомості та патріотизму, подоланні негативних явищ у духовній сфері. Інакше нас чекає засилля низькопробної масової культури космополітичного, бездуховного та безідейного спрямування, а деградаційні процеси стануть серйозною загрозою для національної безпеки України та існування української нації взагалі [12, с. 163].

Слід усвідомити той факт, що, не подолавши наслідків колоніального минулого й сучасного неокolonіалізму, прикритого псевдodemократичними гаслами, демократизація в сучасному її виконанні не може привести до істотних зрушень у свідомості громадян і, як наслідок, у суспільному житті.

Природним продуктом і середовищем тоталітарного режиму, що століттями панував в Україні, є масове суспільство, для якого характерна відсутність власної структури, власної культури, засилля зарубіжних (як за змістом, так і за формою) незалежних від держави об'єднань громадян, що через фінансову і технічну підтримку ззовні активно впливають на прийняття управлінських рішень у державі. Вважаємо, що нинішньому поки неукраїнському суспільству потрібно відродити знищену тоталітаризмом внутрішню структурованість і стати українським громадянським суспільством. Українське громадянське суспільство як розвинена структура політичних партій, професійних та інших об'єднань громадян, що виражають і захищають їхні групові інтереси, має стояти на сторожі прав людей та суспільних груп, бути надійним гарантом демократичного курсу утвердження державних інститутів. Українське громадянське суспільство не зливається з державою і не протистоїть їй; воно взаємодіє з державою, обмежуючи її вплив на життя людей до необхідного мінімуму, і забезпечує вільне волевиявлення громадян у процесі формування органів влади та вирішення найважливіших питань державного життя.

Рівень демократії в державі визначається саме рівнем розвиненості, зрілості інституцій українського громадянського суспільства, насамперед політичних партій, їхнього впливу на формування політичних цілей і характер прийняття управлінських рішень у державі.

Висновки. У політичному вимірі перехід до гуманітарного розвитку передбачає досягнення найвищих ступенів свободи особистості і водночас її готовність брати відповідальність за себе, свою родину, місцеву громаду і країну.

В економічному вимірі гуманітарний розвиток означає постійне зростання частки інтелектуального продукту в національному продукті, утвердження інноваційності як домінуючої моделі економічної поведінки.

У соціальному вимірі гуманітарний розвиток передбачає створення для людини як головного національного ресурсу умов реалізації всіх її можливостей. Виходячи з такого підходу має формуватися політика можливостей в освіті, професійній реалізації, адресність охорони здоров'я і соціального захисту.

У культурному вимірі гуманітарний розвиток означає забезпечення розвитку творчих здібностей людини; актуалізацію історико-культурної спадщини; забезпечення широкого доступу до надбань культури; збереження культурного різноманіття.

Основними принципами гуманітарного розвитку України в сьогоденні умовах мають бути:

- україноцентризм як система поглядів, що визначає цінність людини та її можливості як критерій оцінки ефективності держави та зрілості суспільних інститутів, визнає невід'ємне право кожної людини на вільний розвиток особистості та реалізацію всіх її здібностей;

- забезпечення реальності прав і свобод людини і громадянина, у тому числі й гендерної рівності, установлення гарантій рівності громадян перед законом, відповідальності посадових і службових осіб за їх порушення;

- установлення рівних можливостей для гармонійного розвитку громадян України, забезпечення справедливості, гарантування належної якості життя незалежно від статі, віросповідання, етнічної належності, регіону проживання;

- надання можливостей для підвищення соціального статусу особистості, у тому числі й шляхом удосконалення її освітнього рівня та професійно-кваліфікаційних характеристик;

- розширення простору свободи, утвердження людської гідності, розкриття комунікативного потенціалу української культури як триєдиний спосіб формування національної ідентичності та соціалізації людини;
- розвиток та якнайповніше використання культурних надбань нації у багатогранності зв'язків з іншими національними культурами, відкритість для міжкультурної взаємодії з метою забезпечення належного місця України у європейському і глобальному гуманітарному просторі;
- взаємодія між державою і громадянським суспільством, бізнесом і владою з метою створення необхідних соціально-економічних умов для підвищення якості життя населення, створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, захисту її прав і свобод.

Національні пріоритети гуманітарного розвитку України мають бути зорієнтовані на формування сучасної конкурентоспроможної нації. Їх реалізація передбачає:

- формування нової якості життя українського народу шляхом створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, реалізації нею всіх своїх професійних можливостей, досягнення високих соціальних стандартів, упровадження пріоритетів здорового способу життя, гармонізації людського і природного середовища, збереження та зміцнення здоров'я громадян України, підтримки сім'ї та сприяння народжуваності;
- формування суспільства знань, де знання та можливості їх практичного застосування стануть важливим засобом самореалізації і розвитку особистості та ключовими чинниками прискореного розвитку держави і суспільства;
- розвиток креативного потенціалу людини і суспільства;
- соціальну активність громадян, формування розвиненого громадянського суспільства;
- культурну та політичну консолідацію української нації як модерної європейської спільноти.

Напрями подальших розвідок, на нашу думку, мають стосуватися механізмів реалізації гуманітарних очікувань українського суспільства за рахунок соціально-економічних зрушень у контексті європейського вибору України.

Список використаних джерел

1. Дзоз В. О. Гуманітарна стратегія України: проблема прогнозування / В. О. Дзоз // Мультиверсум. Філософський альманах. – К. : Центр духовної культури, 2005. – № 48. – Режим доступу: http://www.filosof.com.ua/Jornel/M_48/Dzoz.htm.
2. Дніпров О. Поняття та сутність державного управління в гуманітарній сфері в Україні / Олексій Дніпров // Наук. записки Ін-ту законодавства Верховної Ради України. – 2011. – Вип. 4 (7). – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzizvru/2011_4/p7_40.html.
3. Кіндзерський С. А. Державне управління в гуманітарній сфері регіону України: стан та тенденції розвитку : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Кіндзерський Сергій Анатолійович. – К. : НАДУ, 2006. – 20 с.
4. Управління соціальним і гуманітарним розвитком : навч. посіб. / [авт. кол. : В. П. Трощинський, В. А. Скуратівський, Е. М. Лібанова та ін.] ; за заг. ред. В. П. Трощинського, В. А. Скуратівського : у 2 ч. – К. : НАДУ, 2010. – Ч. 2. – 244 с.
5. Круглий стіл “Стратегія гуманітарного розвитку України – відповідь на виклики сучасності” 21 червня 2012 року. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/855/>.
6. Конституція України : прийнята на п'ятій сес. Верхов. Ради України 28 черв. 1996 р. – К. : Юрінком, 1996. – 80 с.
7. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття). – К. : Райдуга, 1994. – 61 с.

8. *Погорелова А.* Культура і влада по різні боки: як допомогти їм об'єднатися / А. Погорелова // Людина і влада. – 1999. – № 8–10. – С. 99–103.
9. Рекомендації парламентських слухань “Стратегія гуманітарної політики сучасної України”. – Режим доступу: w1.c1.rada.gov.ua/pls/.../webproc34?id.
10. *Троєльнікова Л. О.* Керівні кадри органів державного управління в галузі культури і мистецтв: стан проблеми, шляхи удосконалення / Л. Троєльнікова // Вісн. Книжкової палати. – 1999. – № 4. – С. 32–37.
11. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України // Відом. Верхов. Ради України. – 2000. – № 48. – Ст. 409.
12. *Малиновський В.* Формування концептуальних засад культурної політики України на сучасному етапі державного будівництва / В. Малиновський // Зб. наук. пр. УАДУ / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князєва. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – Вип. 1. – С. 156–164.